

Schrijfopdracht 2 In de stad

SLO, mei 2024

Focus van instructie

In deze les leren leerlingen:

- wat actiewoorden zijn;
- dat je met actiewoorden heel precies kunt tekenen en beschrijven wat er gebeurt.

Vertel de leerlingen dat ze de komende twee lessen verder werken aan het thema 'eropuit'. In deze tweede les tekenen en schrijven ze over wat ze in de stad doen.

Fase 1: Oriëntatie op de schrijfopdracht

Alle kinderen in de klas die niet in de stad wonen, zullen wel eens met hun ouders of verzorgers in de stad geweest zijn om daar dingen te doen. In deze les gaan de kinderen verder oefenen met het leren schrijven van een verhaal door actiewoorden te gebruiken om precies te tekenen of beschrijven wat ze in de stad doen. Om de kinderen warm te maken voor het onderwerp en het tekenen en schrijven, lees je het verhaal 'Een oesje' voor uit de verhalenbundel 'Een dik jaar met Julia en Ot' van Erik van Os en Elle van Lieshout.¹

In dit verhaal gaat Ot er met zijn moeder op uit: ze gaan naar de stad om een broek voor Ot te kopen. Het is koud, het regent; het is herfst. Toch wil Ot een ijsje. Mama grapt dat Ot geen ijsje krijgt, omdat dit niet op haar lijstje past: er staan allemaal dingen op met een 'oe': schoenen, broek, bloemen. Die slimme Ot zegt dan dat hij wel een oesje wil. Mama vindt het zo grappig, dat ze overstag gaat. Hij krijgt een koesje (kusje) en daarna een kinderoesje (kinderijsje) voor een oero (euro).

Bespreek het verhaal klassikaal na met de leerlingen. Vraag hen:

- Wie woont er in de stad?
- Ga jij ook wel eens naar de stad?
- Hoe ziet een stad eruit? Waaraan zie je dat je in de stad bent?
- Wat heb jij wel eens in de stad gedaan?
- Wat doet Ot allemaal in de stad?

Het is belangrijk dat je eindigt met wat Ot *doet* en en *wat er gebeurt* in het verhaal, want daar gaat de schrijfopdracht over. Herhaal de actiewoorden: ijsje

¹ Een oesje, blz. 13 uit Een dik jaar Julia en Ot, van Erik van Os en Elle van Lieshout, Lemniscaat, 2015.

geven, broek kopen, kusje krijgen. Zorg voor ondersteunend beeldmateriaal. Leg afbeeldingen in de klas van winkels, zoals een kleding- en een schoenenwinkel, een ijsjeszaak of snackbar en andere dingen die met de stad te maken hebben. Laat bijvoorbeeld ook een boodschappenlijstje zien.

Fase 2: De schrijfofdracht

Geef de schrijfofdracht per groepje van vier of vijf leerlingen: per keer komt een groepje aan bod. Vertel de kinderen uit het eerste groepje dat ze twee acties van Ot in de stad gaan tekenen, om in de taaltekening heel precies te vertellen wat er gebeurt in twee episodes uit het verhaal. Vervolgens schrijven ze woorden bij de tekeningen of op de regels eronder, om wat er getekend is ook met woorden duidelijk te maken. Zo gaan ze van tekenen naar schrijven. Het kan gaan om een enkele woorden, of woordgroepen: kijken, aanwijzen, ijsje eten, door de stad lopen, broek kopen et cetera.

Fase 3: Hulp tijdens het schrijven

Deel het werkblad met daarop twee kaders uit waarop de leerlingen tekenen, plakken, stempelen en schrijven (zie werkblad 2). Kies een manier van werken voor het eerste groepje, en later voor de andere groepjes. Er zijn drie manieren, geordend van veel naar weinig steun:

1. De leerling knipt plaatjes uit die met de stad te maken hebben en plakt ze in de kaders; de leerkracht schrijft er later een aantal woorden bij die de leerling bedenkt.
2. De leerling tekent zelf twee acties van Ot in de stad in de voorgedrukte kaders van het uitgedeelde werkblad; de leerkracht schrijft er later een aantal woorden bij die de leerling bedenkt.
3. De leerling maakt een aantal tekeningen van verschillende activiteiten die Ot onderneemt, in de twee kaders van de voorgedrukte werkbladen. Daarna schrijft of stempelt de leerling er zelf woorden bij om de tekening te verduidelijken.

Help de leerlingen bij het tekenen, knippen, stempelen en schrijven van enkele woorden of woordgroepen. Schrijf eventueel de woorden voor, zodat de leerling ze kan naschrijven. Voorbeelden van acties uit het verhaal: Ot **fietst** naar de stad, mama **kijkt** op haar lijstje, Ot **eet** een ijsje.

Leerlingen die kunnen lezen en schrijven, kunnen hun getekende of uitgeknipte actie met enkele woorden zelf schrijven met een eigen spelling. Andere leerlingen gebruiken tekens, of krabbelen bij hun tekeningen. Ook leerlingen die schrijven, tekenen eerst de actie en schrijven later tekst eronder.

Fase 4: Bespreken van de teksten

Als alle groepjes aan de beurt geweest zijn en alle kinderen hun taaltekening af hebben, bespreek je per groepje of klassikaal:

- Wat zie je op de tekening?
- Zie je goed wat Ot doet?
- Waaraan zie je dat?
- Kun je ook zien of Ot het naar zijn zin heeft?
- Waaraan zie je dat?

Door dit groepsgeprekje over hun taaltekeningen, maken de kinderen spelenderwijs kennis met het bespreken van teksten. In de latere, gerichte tekstbesprekingen in de hogere leerjaren, leren ze om naar hun teksten te kijken met de ogen van de lezers voor wie de teksten bedoeld zijn. Na het groepsgeprek mogen de kinderen die dit willen hun tekening nog aanvullen of veranderen. Ze kunnen bijvoorbeeld een emoticon tekenen bij de duidelijkst getekende actie. Zo maken ze kennis met het herschrijven van teksten. Ze leren later hun teksten zo te herschrijven dat ze hun publiek en het doel waarmee ze hun teksten schrijven zo goed mogelijk bereiken.

Vraag de kinderen deze keer om de woorden die bij hun tekening zijn geschreven geel te kleuren (fietsen, ijs eten, kopen, wandelen, kijken). Zo worden ze zich bewust dat actiewoorden belangrijk zijn in een verhaal. De kinderen die zelf nog geen woorden geschreven hebben, kunnen dit doen bij tekeningen van de andere kinderen. De schrijvers moeten hier wel eerst toestemming voor geven!

Leerlingen die dat willen, kunnen hun taaltekening nog aanvullen of veranderen, door bijvoorbeeld een pijltje te tekenen bij de getekende actie waar het om gaat, door de actie duidelijker te tekenen of door een woord toe te voegen.

Fase 5: Publiceren van de teksten

Verzamel alle taaltekeningen van de kinderen en geef ze een plaats als hoofdstuk in het kijk-leesboek 'Eropuit!'